

Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu koskemaan Oulangan kansallispuiston sekä siihen kiinteästi liittyvien, valtion omistamien luonnonsuojeluun varattujen alueiden muodostamaa kokonaisuutta.

Suunnittelualueeseen ei kuulu yksityisomistuksessa olevia alueita. Oulangan kansallispuisto ja muu suunnittelualue sijaitsee Kuusamon ja Sallan kuntien alueella Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnissa. Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on noin 29 509 hehtaaria. Suunnitelman tavoitteena on tunnistaa ja yhteensovittaa alueen keskeiset suojelu ja käyttöarvot ja -tarpeet niin, että luonnon- ja kulttuuriperinnönsuojelun ja luontomatkailun sekä valtion maiden eri käyttäjäryhmien näkökulmat tulevat huomioituiksi.

Oulangan keskeisiksi suojelu- ja käyttöarvoiksi määriteltiin suunnitelmassa monipuolinen luontotyyppien kokonaisuus, lajistollisesti poikkeuksellisen rikas alue, jokiluonto keskeisenä maisemaelementtinä ja tärkeänä ekosysteeminä, monikerroksinen kulttuuriperintö, laaja-alainen ja kehittyvä tutkimustoiminta, suosittu retkeily- ja nähtävyysskohte, tunnettu kotimainen ja kansainvälinen matkailualue sekä alueen perinteikäs ja elinvoimainen erätalous.

Arvojen turvaamiseksi alueen hoidolle ja käytölle on määritelty yhdeksän tavoiteltavaa päämäärää: 1) luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelutason saavuttaminen ja säilyttäminen, 2) luontoarvot eivät vaarannu puiston muiden eri käyttömuotojen vuoksi. 3) ymmärretään paremmin ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia luontotyyppeihin sekä autetaan lajeja ja luontotyyppijä sopeutumaan muuttuviin olosuhteisiin, 4) kulttuuriperintökohteiden arvot säilyvät, 5) Oulangan kansallispuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä ja luontoarvot huomioivaa, 6) retkeilyreitit ja -rakenteet ovat huollon ja käytön näkökulmasta turvallisia ja sijaitsevat keskeisillä sekä kestävillä ja vetovoimaisilla paikoilla, huomioiden mahdolliset resurssien, käyntimäärien ja sääolojen muutokset, 7) luontomatkailu on kestävä matkailun periaatteiden mukaista, vastuullista ja turvallista, 8) eräperinne säilyy ja riista- sekä kalakannat säilyvät kestävällä tasolla, 9) uhka Oulangan taimenen häviämisestä poistuu ja taimenkantaa saadaan elvytettyä. Lisäksi suunnitelmassa on määritelty kehittämiskohteeksi yhteistyön vahvistaminen Oulun yliopiston Oulangalla sijaitsevan tutkimusaseman kanssa. Tutkimusasemalla tehdään mm. pitkäaikaista ilmastotutkimusta.

Hoito- ja käyttösuunnitelma päivitettiin osana yhteispohjoismaista Interreg Aurora -ohjelmasta rahoitettua CLAP-hanketta (Climate change communication and adaptation of Arctic protected areas). Suunnitelmassa on pilotoitu ilmastonmuutokseen varautumisen yhdistämistä ja sisällyttämistä hoidon ja käytön suunnitteluun. Suunnittelualueelta valittiin seitsemän tarkastelukohdetta (aapasuot, huurresammallähteet, jokiluonto, kuivat lehdot, kalkkikalliot, Karhunkierros-vaellusreitti, taukopaikkojen huolto), joiden osalta ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia tulevaisuudessa tarkasteltiin. Vaikutusten tunnistamisessa on hyödynnetty Ilmatieteenlaitoksen tuottamia skenaarioita alueen ilmaston tulevaisuudesta. Näiden pohjalta on suunniteltu sopeutumista edesauttavia toimenpiteitä RAD-mallin mukaisesti eli toimenpiteet on jaoteltu vaikutuksia vastustaviin, hyväksyviin ja ohjaaviin. Toimenpiteille on annettu yhteispisteet asteikolla 1-5 sen mukaan kuinka vaikuttavia ja toteutettavia niiden on katsottu olevan (Liitteet 4 ja 5).

Suunnitelmassa ei ole osoitettu alueelle uusia reittejä tai palvelurakenteita vaan ylläpidetään ja parannetaan olemassa olevia rakenteita. Ilmastonmuutoksen vaikutusten myötä joitakin taukopaikkoja ja esim. käymälöitä voidaan joutua siirtämään tai sulkemaan osittain tai kokonaan huoltovarmuuden ja turvallisuuden

takaamiseksi. Alueen luontoarvoja säilytetään ja suojellaan liikkumisen ohjaamisella ja opasteilla. Kävijöille ja matkailutoimijoille suunnattu viestintä on keskeisessä roolissa, jotta sekä virkistyskäyttö että matkailutoiminta olisivat mahdollisimman kestäviä. Suunnittelualueita koskeva vyöhykejako on päivitetty ja se on keskeinen keino luonnonsuojelun sekä eri käyttömuotojen yhteensovittamisessa. Vyöhykejako on pohjana myöhemmälle suunnittelulle. Suurin osa alueesta eli 24 033,6 ha (84 %) on syrjävyöhykettä, 1794,8 ha (6,2 %) retkeily- ja luontomatkailuvyöhykettä ja liikkumisrajoitusalueita on 2753 ha (9,62 %). Vuonna 2021 päivitetyn järjestyssäännön mukaiset rajoitusalueet lisättiin osaksi hoito- ja käyttösuunnitelman vyöhykejako. Lisäksi 29,3 ha (0,1 %) alueesta on osoitettu herkkien luontoarvojen vyöhykkeiksi. Oulangalla ei ole aiemmin ollut käytössä herkkien luontoarvojen vyöhykkeitä. Luontoarvoiltaan herkäksi tunnistetun vyöhykkeen tavoitteena on tiedottaa kävijöitä alueen luontoarvoista ja ohjata liikkumista olemassa oleville reiteille. Vyöhykkeiden luontoarvojen tilaa voidaan seurata ja seurannan perusteella määritellä tarvittavia jatkotoimenpiteitä tai tiukempia rajoituksia.

Suunnitelmakausi on noin 10–15 vuotta ja suunnitelman vaikuttavuutta seurataan seurannan mittareiden avulla. Suunnitelman on laatinut Metsähallituksen luonto- ja eräpalveluiden asiantuntijoista koostuva projektiryhmä ja laadinnassa on osallistettu keskeisiä sidosryhmiä, järjestetty avoimia yleisötilaisuuksia sekä toteutettu avoin verkkokysely. Järjestyssääntö on päivitetty samanaikaisesti suunnitelman laadinnan kanssa.